

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatio Synoptica De Iudiciis Ad Lib: II. Decretal: Gregorii IX.

**Herberstein, Ferdinand von
Tabarelli de Fatis, Donato Vincenzo**

Spirens., 1660

Titulus IX. De Feriis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11416

si super alio articulo data fuerit dilatio: neq; enim conquiescit Judicis officium dilatione pendente: sicut nec finitâ causâ dilationis, quia eâ finitâ immediatè finitur dilatio: ut si fuerit alicui data dilatio ro- dierum ad comparendum, & citat° com- paruerit statim primâ die, illa dilatio per- emptâ est, & nullatenus conquiescit Judi- cis officium. *Calvol. loco cit. n. 3. & 4.* Alter dilationis effectus est, quòd ubi terminus eius advenit, regulariter vim habeat sen- tentiæ interlocutoriæ. *L. qualem ff. de rece- ptis arbit. & perimat actum, qui in assigna- to dilationis termino fieri debuit: ita ut pars postea comparens amplius super eâ- dem re, nisi ex gravi causa audiri non de- beat. L. 1. & ult. ff. de feriis.* Quâ formâ ve- rò dilationes conferantur. Vide *Itholos: lib. 48. cap. 8. n. 17. & seq.*

TITULUS. IX.

DE FERIIS.

C A S U S.

PRætoris taurus cornupeta in pau- perculi cuiusdam Rustici pascua

H tran-

transiliens, eius vaccam occidit. Super hoc Rusticus Prætorem accedens, meus, inquit, Taurus tuam cornibus vaccam impetiit & occidit. quid juris? Prætor incunctanter, quod aliud, inquit, quam ut vaccæ damnatum tauri nomine mihi præstes, respondeat taurum, si mavis, noxæ dedas? Inquit, Rusticus, ignosces imperitiam meam, linguâ lapsus præposterè causam proposui: nam tuus taurus meam interfecit vaccam. Tum Prætor impudens, isthæc, inquit, alia res est. *Cognatus lib. 1. Narrat. Quæritur, an si ea delatio die festo accidisset, Prætor dictam contra semetipsum potest nulla ducere sententiam ratione sacræ potuerit? Resol. petitur ex num. 1.*

I.

Post titulum de dilationibus, subditur titulum de feriis, quia largo modo dilationes vocari possunt, & quia dies iuriorum atq; tempora putanda: quæ quædam

dēputatio bimembris est: aut enim quæ-
rimus, quibus diebus iudicio experiri li-
ceat, aut intra quæ tempora iudicia pera-
genda sint. Differunt feriæ à dilationibus,
quod intra dilationum tempora ea pera-
gi possint, imò debeant, ad quæ peragen-
da dilationes conceduntur: tempore ve-
rò feriarum nullus contentiosæ jurisdic-
tionis actus regulariter exerceri queat.
Nam Feriæ hic generatim dicuntur dies
seu tempora, quibus forensis strepitus &
contētiosæ jurisdictionis exercitium pla-
nè conquiescere iubetur, ut constat ex *L. 5.*
ff. h. t. & idè olim dictæ sunt iustitiū, quod
iustum staret nec progrediretur. Gellius
lib. 20. cap. 1. quia non licebat lege agere,
& Prætor tria illa verba, *Do, Dico, Addico,*
efficaciter effari non poterat. Varro *5. de*
lingua lat. Feriæ autem vel solennes sunt seu
ordinariæ, vel repentinæ seu extraordina-
riæ. Solennes sunt, quæ legibus ita defini-
untur, ut quotannis in orbem recurrant,
undè & statæ & anniversariæ nuncupan-
tur: sunt quæ vel Divinæ vel humanæ:
Divinæ, quæ Divini cultus gratia consti-
tuuntur, cuiusmodi sunt dies Festi & alii

quidam, de quibus *cap. 1. & ult. h. t. L. 2. §. 6. 7. 8. C. eod.* Humanæ sunt, quæ ob necessitates & utilitates humanas juxta cuiusvis Regionis consuetudinem conceduntur, cuiusmodi sunt dies messium temporum pestis, belli, à die circiter octavarum Calendarum Julii usque ad Calendas Augusti: vindemiarum, à die 10. Calendarum Septemb: usq; ad Idus Octobris *L. 2. §. de fer. L. 1. ff. eodem*) & nundinarum *L. un. C. de nund. & mercat.* Repentinæ sunt, quæ extra ordinem, ob res domesticæ militiæve prosperè gestas, vel ob luctum publicum, aut communem lætitiæ dicuntur, quales fuerunt, quas ob bellum cum Carthagenensibus feliciter actum dixit Scipio apud Livium *lib. 38.* ob mortem vitæ filii Imperatoris, Regis, & alterius Principis, ad quod alludit Martialis. *talem colimus silete leges.*

2. Inter divinas & humanas hoc inter est: humanis, tametsi regulariter ius divinum non possit, potest tamen de consensu legumphantium, quia favoribus in gratiam principum principaliter constitutis renu-

ciari potest. *L. ult. C. de pact.* Divinis, nec si litigantes consentiant jus dici potest: quandoquidem pactis privatorum derogari publico juri & cultui divino nequit. *cap. si diligenti de foro comp. L. jus publicum ff. de pact.* An repentinis inter consentientes jus dici potest? Existimo repentinas hac parte divinis comparandas esse, ut nec inter consentientes judicium reddi possit: ob eandem ferè rationem. *Bald. in L. 1. C.* Eo tamen casu pro consentientibus jus dicitur, an testes quoq; inviti judicio adesse cogantur ad dicendum testimonium? **VERIUS** est non cogi, quia nullo jure efficaciter probari potest. *arg. L. si unus. 27. §. ante omnia ff. de pact.* *Accurs. in L. 7. in fine C. de fer.* *Bald. in ead. L. 7.* **PORRO** Jurisdictio voluntaria etiam divinis feriis exerceri potest, modo eius actus ad opera servilia aut forensia non ferantur: & aliunde prohibiti non sunt: ut propterea opera liberalia, quibus animus excolitur, v. g. legere, docere, scribere, & similia, speciali prohibitione juris seclusa exerceri valeant, ut passim **DD.** At verò prohibentur mercat^o, placitum, judicium, ad mortem,

aut poenam, juramenti Præstatio, quia licet per se servilia non sint, nimiam tamen distractionem adferunt secularem, cultumq; divinum ab Ecclesia intentum notabiliter impediunt *cap. 1. h. t.* Neq; enim Mercatus, cuius nomine veniunt solennes contractus emptionum, venditionum & idemq; est de nundinis publicis (ubi consuetudine non honestantur:) sine magis animorum sacræq; quietis violatione tractari possunt: id quod maximè quoad placitum procedit, cuius nomine in iur. Canonico tota causa judicialis & forensis tractatio quibusdam significari videtur *Can: 1. 15. quest: 4.* ita ut prohiberi die festo placitum idem est, quod prohiberi strepitum judicalem, non tantum quoad causas criminales, sed etiam quoad civiles, quia placitum significare solet, decretum spectans non minus ad gubernationem civilem, quam ad prohibitionem & ideo cit: *Can: sub nomine causæ judicialis, prohibentur etiam diebus festis iuramenta cap. 1. de fer: ubi Alex: refert prohiberi etiam extra judicialia. Sed Ceter: in 2. 2. qu: 122. n. 4.* cuius sententia

probabilem existimo cum Laym. *libr: 4. tr. 7. cap. 2. num: 8.* putat prohiberi duntaxat Judicialia, quę solenniter præstantur corã Judice: nam de tali materia textus agit, & alioqui omne juramentum privatum, ex eo solum, quod in festo fiat, esset speciale peccatum. Igitur 1. secluso scandalo non peccabunt Notarii, celebrantes contractus diebus festivis maxime rusticorum, qui in diebus profestis absunt à Civitate, eos enim excusat Rodrigu: *tom: 1. cap. 122. num: 13.* ratione necessitatis: ob quam in parvis Oppidis, ait Sua: *de Relig: tom: 1. libr. 2. cap. 30. n: 17.* in parvis Oppidis permitti judicia litigantium diebus festivis. Vide Dianam. *p. 2. tr. 15. res. 34. & p. 4. tr. 4. res. 62. §. nota etiam.* 2. non peccabunt saltem mortaliter Commissarii, Notarii, aliique Officiales, transmittentes acta Curia, DD. allegationes, quia scribere & transcribere non est opus servile, cum sit actio quodammodo mentalis & spiritualis, etiamsi non fiat addiscendi gratia, sed sine proprio profectu, & ex mercede, nam hoc est per accidens, & non est servile, ut docet Sua: *de relig: to: 1. libr. 2. cap. 25.*

num: 14. quem refert Diana. *p. 2. tr. 15. r. 25* qui similiter docet licere diebus festis computus & rationes inire cum operariis, illisq; mercedem solvere, quia vocatio aut recognitio scripturarum opus servile non censetur, numeratio verò pecunie ex mercede præbendæ est parva quantitas; Diana, *p. 5. tr. 13. res: 38.* Sed & addunt prædictis Interpretes, posse Arbitratorem Sententiam dicere. Azo. *in L. 8. ff. de C. de fer.* Bald: *in L. ult. C. posse Notarium conscribere instrumentum.* Marant. *p. 4. dist: 16. n. 68.* posse pignora capi, missionem fieri in possessionem. Panor: *cap: fin: de jud: n. 22.* posse denique fieri mne, quod prætermisum noceret. Dicitur *ad tit: ff. de ferijs cap 1.* Verum hæc doctrina non satis tuta videtur. Covarruvias *var: res: 16.* neq; ex parvitate materiæ, in ius actus forenses & judiciales excusari posse, si diebus festis fiant, monet Diana *p. 5. tr. 5. res: 6.* quia ait non debere parvitatem materiæ desumi, ex quantitate temporis insumpti, sed ex operis qualitate unde venditio rei magni momenti cum magna solennitate celebrata, etiam p.

parvissimum tempus, mortalis noxæ re-
um constituit, quod à fortiori procedit
de actibus iudicii: secus, si res vendita non
esset magni momenti, ut vendere calceos
*Palautò. 1. tr: 9. disp: 2. pun: 3. num: 4. res: 6.
cit: §: non desinam.*

3. Sed cum strepitus judicialis confi-
stat in inchoatione causæ, quæ à citatione
remotè saltem incipit, formatione pro-
cessus & causæ cognitione, ac deniq; in
prolatione sententiæ: circa inchoatio-
nem *Dubitatio* est, an citatio die festo vel
ad diem festum fieri possit? Non pœni-
tet distinctionis ab *Oldrado* traditæ, ut si
die sacro facta sit, non valeat, sin die feria-
to alio, valeat *arg: L. 3. & ult: C. de fer: Bald:
incit L. sed communior sententia est: Citatio-*
nem decerni posse die feriatâ etiam sa-
crâ, ad diem non feriatam, quia citatio
non est judicialis, & sic cessat ratio. *cap: 1.
& ult: h. t. ob eandem rationem executio*
citationis die feriatâ fieri potest, quia est
facti, nec fit per *Judicem*, sed per nunti-
um vel *Notarium*, vel per litteras, nul-
lamq; causæ cognitionem exigit. *text in
cap: prudentiam cap: cum contingat de offic: de-*

leg: Gail: obs: 53. Ad secundum Dico citationem factam ad diem feriatam de jure Civili ex mente Interpretum esse nullam per L. 2. ff. *si quis in jus voc: non ier.* & L. fin. C. b. t. Jure verò Canonico valet; qui proceditur die sequenti non feriatam. *cap: cū dilecti de dolo & contum. Gail: cit: nu: quoc* maxime verum est in iis causis, quæ diebus feriatis expediri possunt, ut sunt causæ alimentorum, carceratorum, pupillorum, viduarum, miserabilium personarum, & quæ moram non patiuntur, publicam utilitatem aut privatam necessitatem respiciunt, valet enim citatio ad diem feriatam *cap. 4. & ult: hoc tit: & ratio est, quæ ubi periculum in mora est, à regulis juris communis receditur L. de pupillo §. quis rivos. ff. de novi op: nunt: quodque legitimum non est, necessitas licitum facit cap: quod non est, de reg jur: in 6. quoad processum seu progressum litis etiam contrahitur, an testes in die festo examinari possint, & examinatio valorem habeat. Affirmant Canonistæ complures, modo juramentum (quod in omni causa tam spirituali quàm temporali prohibetur exigi in die*

in die festo) præcesserit die profesto, verba enim textus in *1. cap: h. tit.* generalia sunt, & solum duplex exceptio ibi ponitur, quæ non minus locum habet in temporalibus quam in spiritualibus: & ipsa examinatio quasi retrahitur ad diem juramenti præstiti. Sed negat Suar: *lib: 2. cap: 3.* docens non solum prolationem Sententiæ judicialis esse prohibitam & nullam die festo, sed etiam eius executionem, per *L. ut in die & L. ult: C. h. t.* in qua *L. ult:* expresse dicitur, *ut à cunctis executionibus cesset, nulla quæquam urgeat admonitio, taceat apparitio præconis horrida vox silesceat,* ut merito sub strepitu judicii citatio comprehenditur. N O B I S videatur. Appellationem verò esse permissam die festo tradit *Gl. & Panor: in cit: cap: ult: &* rectè, quia species defensionis est jure naturali licita, & sine magno strepitu fieri potest. Panor: quæ præterea docet non posse coram vero Arbitro die festo iudicium agitari, ut expresse habetur *L. omnes dies. C. eodem.* quia ille procedit judiciali modo ad instar iudicis, posse tamen coram arbitratore, cum sit amicus compositor & conciliator pacis

pacis, ac fœdera & similia pacta non sint in die festo prohibita. Peti præterea potest an in feriis observandis attendendus sit locus rei, an Judicis, an actoris, dum contingit ferias esse in uno loco, & non in alio. Dico ex communi DD. quod attendi debeat locus Judicis, quia ubi agitur de ordinatione judicii, attenditur consuetudo fori aut loci, in quo exercetur, non autem consuetudo loci litigantium, & alias fieri posset, quod reus vel Actor haberet duplicatas ferias, nempe regionis suæ, & loci Judicis Panor: *in cap. ult. n. 29*. Et hæc de feriis: & *1. p. q. initio tituli. com.*

1. De tempore intra quod judicia peragenda sint: dicemus cap: 4. ubi de terminatione ordinis judicarij.

TITVLVS X.

DE PROBATIONIBVS IN
Genere.

C A S V S.

BAlduinus septimus Comes Flandriæ, Petrum virum nobilem, & Orscampi Toparcham, ob duos bo-

ves par-